

Trofymenko, L. I. (2013). Korektsiine navchannia z rozvytku movlennia ditei starshoho doshkilnogo viku iz ZNM: Prohramno-metodychnyi kompleks. (108 s.).

Tarasun, V. V. (2011). Lohodydaktyka: Navchalnyi posibnyk (2-he vyd.). Kyiv: Vydavnychiy dim «Slovo» . (392 s.).

Chepurnyi, H. A. (2015). Mnemotekhnika: Tekhnolohiia efektyvnogo zasvoiennia informatsii v umovakh suchasnoi osvity: Navchalno-metodychnyi posibnyk. Ternopil: Mandrivets. (152 s.).

Natalia Gapeeva

speech therapist of the Municipal Non-Commercial Enterprise
«City Specialized Children's Home No. 1»
of the Odesa City Council
Odesa, Ukraine

LANGUAGE TRAINING FOR ELDERLY PRESCHOOL CHILDREN WITH GENERAL SPEAKING DISORDERS

Abstract. The methodical is aimed at development of speech competence of children with generalized speech impairment before entering school. The materials present modern approaches to correctional and developmental work, methods and techniques for forming the lexical and grammatical structure of speech, phonemic perception, coherent speech and pronunciation skills. The development contains a system of interactive exercises, games and tasks that will help to effectively develop speech skills, increase the level of children's communicative activity and promote their social adaptation. The materials will be useful for speech therapists, educators working in general education and special education institutions with children with speech disorders.

Key words: language training, preschool age, general speech underdevelopment, correctional and developmental work, lexical and grammatical structure of speech, phonemic perception, social adaptation.

Дата надходження до редакції 04.02.2025

© Гапеева Н.Ю., 2025

УДК 94(477.73-21)

Дмитренко Катерина Анатоліївна,
вчитель історії другої категорії
Маяківській ліцей
Маяківська сільська рада
Одеський район
Одеська область

ТЕМАТИЧНА РОЗРОБКА

«ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ТА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ В МАЯКАХ В 1920-Х РОКАХ»

ДЛЯ УЧНІВ 10-ГО КЛАСУ

Анотація. Тематична розробка адресована педагогічним працівникам, учителям історії, які реалізують Концепцію Нової української школи та ознайомлюють учнів з історією рідного краю Маяківської територіальної громади.

Ключові слова: історія освіти села Маяки, боротьба з безпритульністю, краєзнавство.

Вивчення громадянської та історичної освітньої галузі в наш час є важливою основою формування свідомого громадянина України, формування його особистості та ідентичності через осмислення минулого та сучасного, зв'язків, які історично виникали між ними. Знання історії рідного краю, рідного коріння, особливостей історії впровадження освіти та організації освітнього процесу рідної місцевості, усвідомлення учнями важливості розвитку освіти в історії рідної громади стало актуальним питанням для педагогів Маяківського ліцею Маяківської сільської ради Одеського району Одеської області. Зважаючи на вищезазначене, необхідність створення тематичної розробки «Організація освітнього

та культурного життя в Маяках в 1920-х роках» для учнів Маяківської територіальної громади стало необхідною вимогою часу.

Мета роботи – створити тематичну розробку з організації освітнього та культурного життя в Маяках в 1920-х роках для педагогічних працівників Маяківської територіальної громади з вивчення історії рідного краю для учнів 10-х класів.

Новизна тематичної розробки полягає в тому, що історія становлення радянської влади села Маяки майже не досліджена й не описана в педагогічній та краєзнавчій літературі. А більшість існуючого на даний час матеріалу про історію території села Маяки знаходиться в Державному архіві Одеської області, тобто відомостей та інформації для вивчення учнями місцевої історії недостатньо. Вивчення архівних матеріалів керівником музею Маяківського ліцею Дмитренко К.А. спонукало до організації роботи з даного питання.

Практична значущість поданої тематичної розробки системи «Організація освітнього та культурного життя в Маяках в 1920-х роках» для учнів 10 класів полягає у структуруванні архівного матеріалу з вивчення історії освіти села Маяки у зручний додатковий тематичний матеріал для вчителя та учнів, який призначений для використання під час вивчення громадянської та історичної освітньої галузі в ЗЗСО Маяківської територіальної громади.

Пояснювальна записка

Сьогодні вивчення історії формування освітнього процесу рідного краю є важливою складовою вивчення краєзнавства та історії України в цілому. Освіта є обов'язковим етапом розвитку особистості і важливо розуміти, що підходи до організації освітнього процесу у різний час були різними. Тривалий час освіта була інструментом впливу на підрастаюче покоління

Вивчення історії освіти рідного краю є однією із основних складових національного руху та історичних досліджень, які спрямовані на відродження та закріплення патріотизму, історичної пам'яті та духовності. Вивчення історії рідного краю покликане пробуджувати у здобувачів освіти любов та гордість за своє коріння, рідний край та історичний спадок – як матеріальний, так і духовний.

Тематична розробка «Організація освітнього та культурного життя в Маяках в 1920-х роках» орієнтована на реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року №898 зі змінами) та підсилення знань дітей у громадянській та історичній освітній галузі на основі поглибленого вивчення краєзнавства.

Метою тематичної розробки «Організація освітнього та культурного життя в Маяках в 1920-х роках» є формування компетентностей особистості здобувачів освіти в процесі науково-дослідницької діяльності в галузі історичного краєзнавства, усвідомлення учнями важливості розвитку освіти в історії рідної місцевості.

Основні завдання даного курсу у формуванні в учнів таких компетентностей:

вільне володіння державною мовою і здатність спілкуватися рідною мовою на основі історичних знань з використанням історичних термінів, орієнтуванням у причинно-наслідкових зв'язках історичних подій та використанням історико-хронологічних проміжків.

математична компетентність розвивається у застосуванні історичних дат, розрахунків їх математичних проміжків, усвідомлення ролі математичних знань в історичному просторі та використання їх в особистому та суспільному житті.

компетентність у галузі природничих наук, техніки та технологій передбачає формування в учнів історичного наукового світогляду, розуміння наслідків розвитку історичних подій, зумовлених людською діяльністю, появою техніки та технологій.

інноваційність передбачає на основі вивчення історичного досвіду рідної місцевості ініціювати зміни у своєму середовищі: закладі освіти, селі, громаді та розвивати в собі впевненість у досягненні успіхів.

екологічна компетентність передбачає розуміння історичного контексту охорони природи території Маяківської громади та взаємозв'язку з наслідками історичної господарської діяльності в цій місцевості та важливості збереження її природи та забезпечення розвитку громади.

інформаційно-комунікаційна передбачає відповідальне використання цифрових технологій у використанні та поширенні історичного контенту; здатність його безпечно застосовувати; дотримуватися академічної доброчесності під час використання цифрових та писемних історичних джерел.

навчання впродовж життя передбачає здатність орієнтування у власних потребах до вивчення історичних процесів рідної місцевості, використання власних ресурсів для саморозвитку та уміння діяти в колективі та громаді.

громадянська та соціальна компетентність передбачає усвідомлення себе свідомим громадянином України, уміння діяти відповідально у суспільному житті, займати активну громадянську позицію,

ідентифікувати себе через осмислення минулого та сучасного рідного краю; на основі вивчення краєзнавства та генеалогії формувати власні ідеї розвитку громади на основі демократичності, справедливості, прав людини та добробуту громади.

культурна компетентність передбачає формування стійкого інтересу та шанобливого ставлення до історичної культури рідної місцевості мистецької спадщини та культурних традицій родини та громади.

підприємливість та фінансова грамотність передбачає формування зацікавленості та ініціативності, прояву власних ідей у розвитку громади, опираючись на історичні знання рідної місцевості, бачення її туристичної привабливості; здатність до роботи в команді, плануванні та реалізації культурних та суспільних проєктів, які мають фінансову вагу.

Тематична розробка спрямована розвинути особистісну сферу учня у таких напрямках:

пізнавальний: оволодіння поняттями, знаннями з історії формування освіти і культури Маяків; уродженців та жителів нашого села.

практичний: формування умінь проведення краєзнавчих досліджень, формування критичного мислення; написання дослідницьких робіт та участь з ними у різних конкурсах та конференціях.

творчий: набуття досвіду самостійної науково-дослідницької роботи; формування стійкого інтересу до історії рідного краю; розвиток пошукової, дослідницької діяльності, пізнавальної потреби.

соціальний: формування поважного ставлення до історичних пам'яток та сучасних освітніх установ рідного краю та України; розвиток національної свідомості, патріотизму; здатність пропагувати надбання давньої історії та культури України та рідного краю.

Тематична розробка «Організація освітнього та культурного життя в Маяках в 1920-х роках» розрахована для учнів 10-х класів і відображає новий підхід до вивчення історичного краєзнавства, а саме знайомство дітей з історією організації освіти в селі Маяки на основі архівних документів та свідчень очевидців історичних подій. Тематична розробка складається із пояснювальної записки та викладу тематики.

Освіта в Маяках у 1920-ті роки. Згідно Звіту відділу народної освіти міста Маяки за грудень 1920 року в даному населеному пункті функціонували 4 школи, дитячий садок-інтернат, народний дім та хати-читальні. Одна школа була 7-річна, вона мала офіційну назву – Показова трудова школа №1, інші ж школи були початковими. Така кількість шкіл пояснюється відсутністю великого пристосованого приміщення для школи, тому вона розташовувалася в різних корпусах – звичайних хатах, які були спустошені після Української революції або відібрані більшовиками у маячан.

Показова трудова 7-річна школа була відкрита у 1921 році, її завідуючим на зборах було обрано вчителя-природничника Авксентьева Євгенія Афанасійовича, під його керівництвом працювали: Авксентьева Юлія Костянтинівна, вчителька російської мови, літератури та рукоділля, В'ячеслав Фадєєвич Жданівський, вчитель історії та географії, Клавдія Андріївна Жданівська, вчителька української та російської мови, історії та географії, Ніна Василівна Бречкевич, вчителька української мови та арифметики, Любов Юхимівна Гетьман, вчителька загальноосвітніх предметів, Марія Павлівна Гукова, вчителька арифметики, Євдокія Павлівна Міневич, вчителька письма, читання та арифметики, Іван Миколайович Парпурін, філолог. [1]

Завідуючим школи №2 (початкової) був призначений Григорій Мойсєєвич Шепеленко. Під його керівництвом працювали: Олейнікова Інна Іванівна, вчителька загальноосвітніх предметів, Любов Афанасіївна Гущенко, вчителька української та російської мови, арифметики та географії. [11]

Далі подано список вчителів з архівів ДАОО, очевидно, 3-ї та 4-ї школи: Гаврило Кіндратович Гетьман, вчитель та бібліотекар, Лівінська Марія Вісаріонівна, вчителька та завідувачка інтернатом, Мартинова Катерина Степанівна, вчителька, Рудакова Анастасія Андріївна, вчителька рукоділля та вихователька інтернату, яка вже у липні 1923 року була переведена на роботу до іншого інтернату. На її місце було призначено Славчевську Л.[19]

У квітні 1923 року було проголошено на XII з'їзді РКП (б) політику коренізації, в Україні вона отримала назву українізації. В школах масово запроваджувалося викладання рідної мови, української. Для вчителів були організовані районні та обласні курси. Питання викладання української мови відстежувалося на найвищому рівні, а уроки, згідно архівних документів, відвідували інструктори з області.

Зміни торкнулися і освіти в Маяках – згідно розпорядження обласної влади запроваджувалися не лише уроки української мови, а й викладання інших предметів мало проводитися українською мовою. Якщо у 1920-1921 н.р. предмет «українська мова» був 1-2 рази на тиждень, то у 1923-1924 н.р. вже 5 разів на тиждень. Деякі вчителі були вимушені звільнитися через неволодіння українською мовою. [10]

При Маяківській трудовій школі працювала бібліотека та музей, який розміщувався в окремій кімнаті. Влітку 1924 року під школу виділяється ще одне приміщення, тому що згідно звіту інспектора Унаробразу в Маяках залишалися неохоплені навчанням 210 дітей через нестачу місць у школі. Також в містечку Маяки проживала певна кількість безробітних вчителів, яких було одразу прийнято на роботу. [7]

По Маякам діяла мережа хат-читалень, якими керувала маячанка Сичова А. К. А у приміщенні колишньої старообрядницької церкви розміщувався Народний Дім (Нардом), де діяли театральна секція (керівник Щербаков Д. М.), шкільна (Юріна М. Ф.), бібліотечна (Шибасєв А. В.) та фінансова (Кубишко Ф.). У січні 1921 року в Маяках відбулися спектаклі «Ліс» Островського, на яку вхід був платним, а ось «Безталанну» Тобілевича ставили безкоштовно для найбідніших жителів містечка та червоноармійців. Згідно архівних документів та звітів інструкторів з Одеси, спектаклі в Маяках були регулярними, білети розкуповували всі. Особливий захват у перевіряючих викликало те, що перед кожним спектаклем учні та актори проводили імпрровізаційні мітинги, на такі теми: «О всеобуче», «Посевная кампанія» тощо. [10]

У 1927-1928 н.р. в Маяках діють дві школи, завідувачим Маяківською 7-річною школою був Парпурін Іван Миколайович, а завідувачкою школою №2 пані Буряківська, про неї відомо лише, що мала 20 років педагогічного досвіду роботи. Згідно архівних документів з фондів ДАОО в освіті Маяків працювали наступні вчителі: Авксентьев Є. А., Шредер, Розен, Бойченко, Левіт, Шепеленко, Павліченко, Костенко, Тарасенко, Міневич, Хунен, Матрос, Пітч, Щербакова М.Д., Козловський, Покровський.

Якраз в цей час у школі запроваджуються агрономічні дисципліни або, простіше сказати, уроки сільського господарства. Учні та батьки залучаються до боротьби з ховраками в межах села. [7]

Отже, організація більшовиками освіти у 20-ті роки ХХ століття носила масовий характер, запроваджувалися нові підходи до освіти, які включали в себе елементи пропаганди більшовизму. Саме освітній галузі більшовики приділяли багато уваги, як інструменту по формуванню « радянської людини» .

Боротьба радянської влади з безпритульністю в Маяках у 1920-ті роки. Діяльність Маяківського дитячого будинку. Події Першої Світової війни та Української революції залишили по собі чорний слід дитячого сирітства та неможливості батьків забезпечити майбутнє своїх дітей. Сотні тисяч українців загинули від епідемій, бойових дій або були винищені більшовиками у часи червоного терору. Сирітство та бездоглядність дуже швидко набули рис масового соціального лиха, стрімко зростала криміногенна обстановка.

З метою взяти під контроль найуразливішу групу населення, більшовицька влада почала організовувати по селах та містах інтернати, куди розподілялися діти - сироти та напівсироти. на Одещині станом на 1922-1923 н.р. діяло 116 дитячих установ для сиріт та напівсиріт, в яких розміщувалися 9 920 дітей. Протягом десятиліття майже всі дитячі будинки були ліквідовані – дітей передано родичам, влаштовано на роботи.

Для організації дозвілля дітей Маяків 6 травня 1920 року було відкрито дитячий майданчик, завідувачкою призначена Марія Іванівна Гребенева. Для цього завідувачим відділом просвітництва при Маяківському Ревкомі С. Герастовським було отримано в м. Одесі 50 тис. рублів на її обладнання та окремо посуд. Майданчик планувався на 50 дітей різного віку. Згідно архівного списку, на майданчик була зарахована 121 дитина різних національностей та соціального походження – українці, росіяни, євреї. Багато дітей вчителів та працівників освіти. [12]

Непростою була робота дитячого садочку, при якому діяв інтернат для сиріт і напівсиріт. Завідувачкою закладу з 1 червня 1920 року була призначена маячанка Дарія Петрівна Гур'єва, керівницями – Анна Афанасіївна Залевська та Карапалкіна М. Г. Дитячий садочок відвідували 34 дитини віком від 4-х до 7-ми років різного соціального та матеріального становища [13].

В умовах нестачі грошей, продуктів, одягу треба було прийняти на виховання знедолених дітей та дати їм ради. Очільниця садочку-інтернату, згідно документів, що збереглися, зверталася із листами-запитами до органів влади, до колгоспів з проханням про виділення бодай чогось корисного для облаштування інтернату. Не вистачало дров та вугілля для опалення приміщень у холодну пору року, вихователі були вимушені водити дітей на різноманітні екскурсії, прогулянки селом – у степ, на берег Дністра аби малі не похворіли.

Не зважаючи на господарчу розруху, нестачу палива, відсутність писемних приладів, канцтоварів, низький рівень забезпеченості родин маячан, рівень освіти в Маяках було визнано відносно задовільним.

Офіційно заклад почав називатися Маяківський дитячий садок-інтернат. Для забезпечення інтернату всім необхідним, жіночий відділ м. Маяки, після його обстеження, звернувся до Унаробразу з проханням виділити для дітей одяг, ковдри та піаніно. Станом на 1 червня 1920 року в інтернаті проживало 25 дітей – 12 дівчат і 13 хлопців віком від 4 до 12 років. Особливо зазначено, що з них троє дітей єврейської

національності. Діти брали активну участь у заготівлі дров, прибиранні кімнат, ремонті одягу та інших роботах у закладі. [12]

Згідно доповідної завідувачки, з 12 серпня 1920 року інтернат переїжджає до будівлі колишнього арештантського будинку по вул. Лоскінській, яка була дещо замалою для 230 вихованців дитячого будинку, до того ж вказано про відсутність приміщення під кухню. [14] Ситуація з матеріальним забезпеченням інтернату була критичною: діти були дуже погано вдягнені, через що не відвідували дитячий майданчик. Також існувала проблема із забезпеченням харчами, бракувало посуду та кухонного начиння. Водночас навчання в інтернаті та виховні бесіди проводилися систематично, а силами дітей було поставлено два водевілі. [12]

З січня 1921 року в садочку практиканткою працює випускниця Маяківського вищого початкового навчального училища Анна Іванівна Попова, а з 14 лютого 1921 року нянею - Олена Макарівна Кондрашева. [15] Кадрові зміни відбуваються й надалі – у червні 1921 року нянею починає працювати Ірина Василівна Картамішева, яка з 1918 року проживала в Маяках. [12]

Ситуація із забезпеченням інтернату дещо стабілізувалася завдяки допомозі з Одеси – на потреби дітей було виділено мануфактуру для пошиття одягу в кількості 40 аршинів (28,5 м). [5]

У березні 1923 року для Маяківського інтернату влада Червоно-Повстанського району придбала корову. Час від часу у закладі стаються прикрі випадки, як втечі дітей. Але, згідно доповідних завідувачки, більше переймаються тим, що дитина втекла «прихопивши казенні речі – штани, сорочку, кашкет, взуття тощо», а не подальшою долею втікача. [17]

Влітку 1923 року становище інтернату погіршується – завідувачка Мартинова звертається із запитом до обласної влади про термінову допомогу продуктами, мануфактурою та просить дозволити зарахувати до списків вихованців дитячого будинку місцевих дітей, родини яких перебувають за межею бідності. На що керівництво з міста Одеси відповідає відмовою, завідувачці дозволяється віддавати місцевих сиріт старшого віку батраками, пастухами, тобто влаштовувати на роботу. [10]

У 1923 році поступово почався процес ліквідації дитячих будинків з причини малої кількості вихованців та для економії витрат. У такому разі вихованців розподіляли по інших закладах, зокрема у грудні до Маяків було відправлено 11 вихованців ліквідованого Яськівського дитбудинку. [20]

У вересні 1923 року відділом Біляївського Наробразу була ініційована перевірка знань вихованців Маяківського інтернату, до закладу був командирований інспектор Поркурін. Було виявлено кричущі порушення у закладі – стосовно дітей застосовувалися фізичні покарання, дітей могли позбавити обіду чи вечері. [12] Також зафіксовано, що діти погано вдягнені, старші вихованці інтернату, від 13 років, бездоглядно вештаються селом у пошуках підробітку і можуть стати жертвами поганих намірів інших людей. Проблема забезпечення потреб інтернатів завжди залишалася доволі гострою – влада на одяг та харчі асигнувала менше, ніж потрібно було, лишаючи завідувачів дитячих установ один на один з цією бідною. Вони мусили самостійно шукати додаткові джерела для забезпечення потреб дітей-сиріт, такі як місцеве населення, артілі, іноді поступала допомога від АРА (Американська Адміністрація Допомоги або American Relief Administration). [12]

Архівні дані про діяльність інтернату уривчасті, поки неможливо встановити, коли він був ліквідований, але, враховуючи події першої половини XX століття, цілком ймовірно, що після 1933 року.

Отже, радянська влада намагалася боротися з безпритульністю в Маяках і регіоні, бажаючи зупинити розвиток і поширення цього явища.

Тематична розробка відображає виклад теми для педагогічних працівників Маяківської територіальної громади та учнів 10 класу. В роботі забезпечено вивчення громадянської та історичної освітньої галузі Державного стандарту базової загальної середньої освіти як важливої складової формування свідомого громадянина України через вивчення історії рідного краю. Унікальність роботи полягає в зібранні та структуруванні матеріалу про історію освіти села Маяки, яка практично не висвітлена історіографією та сучасною педагогічною літературою. Багато відомостей взято з державного архіву Одеської області. Вивчення учнями даного матеріалу забезпечує зв'язок з родиною, родинним корінням, відомостями, які вони отримують від старожилів місцевого населення та педагогічно-структурованим викладенням історичного матеріалу з краєзнавства.

Робота містить вступ, в якому визначено мету, новизну та практичну значущість даної тематичної розробки. Серед краєзнавчого історичного матеріалу багато прізвищ та імен односельців, людей які проживали раніше в цій місцевості та були дотичними до історичних подій нашого краю. Дані відомості опрацьовані в державному архіві Одеської області та є цікавими для учнів, так як пробуджують історичний інтерес на основі реальних подій. Матеріал викладений у даній розробці забезпечує розвиток збереження історичного потенціалу Маяківської територіальної громади в контексті Одеського регіону та всієї України.

Укладені висновки до роботи відображають значущість структурованого матеріалу з історії освіти 1920-х років для учнів 10-х класів Маяківської громади та унікальність даного матеріалу.

Отже, мета роботи досягнута: тематична розробка «Організація освітнього та культурного життя в Маяках в 1920-х роках» для учнів 10-х класів повністю укладена та готова до експертної оцінки та впровадження, але не можна вважати історичне питання розвитку освіти в Маяках повністю вивченим. Досліджувальна та пошукова робота в даному напрямку може бути продовжена під час запровадження тематичної розробки в освітній процес та залучення учнів, вчителів та місцевого населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Анкеты сотрудников Одесского Окпаробраз по Беляевскому району. Анкеты учителей и сотрудников школ, детских домов, сельбудов Беляевского района Одесского округа. 1923 год. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. 134. Оп. 1. Спр. 141. Оригінал. Рукопис.

Анкеты участников Октябрьской революции и гражданской войны на Одессине. 1926-1928 гг. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. П-2. Оп. 1. Спр. 132. Оригінал. Рукопис.

Дело с секретной перепиской Маякского сельсовета. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. Р-1875. Оп. 1. Спр. 1. Оригінал. Рукопис.

Держстандарт стандарт базової середньої освіти (затверджений постановою

Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898). URL: <https://cutt.ly/zRNIn6G> (дата звернення 10 січня 2024 року)

Договоры с сельскими обществами о содержании школ. 1923 год. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. 134. Оп. 1. Спр. 6. Оригінал. Рукопис.

Концепція розвитку громадянської освіти в Україні, затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 15 січня 2024 року)

Маякознавство: методична розробка системи уроків курсу для учнів 7 класу/ Гук Н. М., Дмитренко К. А., Миргородська О. М., 2024.

Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://cutt.ly/JR1SjAt> (дата звернення 17 січня 2024 року)

Отчеты отдела образования за 1922 год. 27 декабря 1922-7 мая 1923 гг. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. Р-599. Оп. 1. Спр. 144. Оригінал. Машинопис.

Переписка с Беляевским Райкультуротделом о работе культотдела, список детей интерната. 1923-1924 гг. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. 134. Оп. 1. Спр. 899. Оригінал. Рукопис.

Приказы, циркуляры, постановления и отчеты о деятельности Одесского унаробраз. 10 января 1921-1 декабря 1921 гг. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. Р-1083. Оп. 1. Спр. 188. Оригінал. Рукопис.

Протокол, доклад, переписка с Маякским отделом народного образования о благоустройстве детского дома и площадок в с. Маяки, заявления сотрудников. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. 227. Оп. 1. Спр. 366. Оригінал. Рукопис.

Протоколы заседаний Президиума и общих собраний КНС г. Маяки. Списки служащих, членов Красно-Маякского КНС, исключенных после перерегистрации. 1922 год. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. Р-813. Оп. 1. Спр. 160. Оригінал. Рукопис.

Протоколы заседаний налоговых комиссий, акт о состоянии посевов. 12 октября 1925-1 апреля 1926 гг. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. Р-969. Оп. 1. Спр. 250. Оригінал. Рукопис.

Протоколы заседаний школьных советов школ г. Маяки. 1920-1921 гг. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. 227. Оп. 1. Спр. 209. Оригінал. Рукопис.

Протоколы засідань Культкомісій Маякської сільради. 1930 рік. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. Р-1875. Оп. 1. Спр. 7. Оригінал. Рукопис.

Протоколы и отчеты деятельности волостных КНС Одесского уезда. 12 апреля 1921-2 ноября 1922 гг. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. Р-813. Оп. 1. Спр. 52. Оригінал. Рукопис.

Протоколы общих собраний и заседаний, списки и сведения о деятельности Маякского КНС. 17 сентября 1920-20 апреля 1921 гг. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. Р-813. Оп. 1. Спр. 25. Оригінал. Рукопис.

Списки, обязательства и удостоверения о закреплении помещений за организациями народного образования. 1923-1927 год. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. 134. Оп. 1. Спр. 6. Оригінал. Рукопис.

Списки сотрудников и воспитанников детских домов, интернатов Одесского округа. 1923 год. ДАОО (Державний Архів Одеської області). Ф. 134. Оп. 1. Спр. 912. Оригінал. Рукопис.

90 років Біляївському району/упор. Семенов О. Ф., Бузіян А. М., Резник В. Ф., Степаненко О. Ф., Чорна Л. М. Одеса: Астропринт, 2013. 444 с.

REFERENCES

- Ankety sotrudnykov Odesskoho Okrparobraza po Beliaevskomu raionu. Ankety uchytelei y sotrudnykov shkol, detskykh domov, selbudov Beliaevskoho raiona Odesskoho okruha. 1923 hod. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. 134. Op. 1. Spr. 141. Oryhinal. Rukopys.
- Ankety uchastnykov Oktiabrskoi revoliutsyy y hrazhdanskoi voyny na Odesshechye. 1926-1928 hh. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. P-2. Op. 1. Spr.132. Oryhinal. Rukopys.
- Delo s sekretnoi perepyskoi Maiakskoho selsoveta. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. R-1875. Op. 1. Spr. 1. Oryhinal. Rukopys.
- Derzhstandart standart bazovoi serednoi osvity (zatverdzhenyi postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.09.2020 r. № 898). [URL:https://cutt.ly/zRNIn6G](https://cutt.ly/zRNIn6G) (data zvernennia 10 sichnia 2024 roku)
- Dohovory s selskymy obshchestvamy o sodержanyy shkol. 1923 hod. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. 134. Op. 1. Spr. 6. Oryhinal. Rukopys.
- Kontseptsiiia rozvytku hromadianskoi osvity v Ukraini, zatverdzhena Rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 zhovtnia 2018 r. № 710-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text> (data zvernennia 15 sichnia 2024 roku)
- Maiakoznavstvo: metodychna rozrobka systemy urokiv kursu dlia uchniv 7 klasu/ Huk N. M., Dmytrenko K. A., Myrhorodska O. M., 2024.
- Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly. URL: <https://cutt.ly/JR1SjAt> (data zvernennia 17 sichnia 2024 roku)
- Otchety otdela obrazovanyia za 1922 hod. 27 dekabria 1922-7 maia 1923 hh. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. R-599. Op. 1. Spr. 144. Oryhinal. Mashynopys.
- Perepyska s Beliaevskym Raikultotdelom o rabote kultotdela, spysok detei ynternata. 1923-1924 hh. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. 134. Op. 1. Spr. 899. Oryhinal. Rukopys.
- Pryказы, tsyrkuliary, postanovleniia y otchety o deiatelnosti Odesskoho unarobraza. 10 yanvaria 1921-1 dekabria 1921 hh. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. R-1083. Op. 1. Spr. 188. Oryhinal. Rukopys.
- Protokol, doklad, perepyska s Maiakskym otdelom narodnoho obrazovanyia o blahoustroistve detskoho doma y ploshchadok v s. Maiaky, zaiavleniia sotrudnykov. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. 227. Op. 1. Spr. 366. Oryhinal. Rukopys.
- Protokoly zasedaniy Prezyduma y obshchyykh sobranyi KNS h. Maiaky. Spysky sluzhashchykh, chlenov Krasno-Maiakskoho KNS, yskliuchennykh posle pererehystratsyy. 1922 hod. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. R-813. Op. 1. Spr. 160. Oryhinal. Rukopys.
- Protokoly zasedaniy nalofovyykh komysyyi, akt o sostoianny posevov. 12 oktiabria 1925-1 apreliia 1926 hh. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. R-969. Op. 1. Spr. 250. Oryhinal. Rukopys.
- Protokoly zasedaniy shkolnykh sovetov shkol h. Maiaky. 1920-1921 hh. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. 227. Op. 1. Spr. 209. Oryhinal. Rukopys.
- Protokoly zasidan Kultkomisii Maiakskoi silrady. 1930 rik. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. R-1875. Op. 1. Spr. 7. Oryhinal. Rukopys.
- Protokoly y otchety deiatelnosti volostnykh KNS Odesskoho uezda. 12 apreliia 1921-2 noiabria 1922 hh. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. R-813. Op. 1. Spr. 52. Oryhinal. Rukopys.
- Protokoly obshchyykh sobranyi y zasedaniy, spysky y svedeniia o deiatelnosti Maiakskoho KNS. 17 sentiabria 1920-20 apreliia 1921 hh. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. R-813. Op. 1. Spr. 25. Oryhinal. Rukopys.
- Spysky, obiazatelstva y udostovereniia o zakreplenyy pomeshcheniy za orhanyzatsiyamy narodnoho obrazovanyia. 1923-1927 hod. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. 134. Op. 1. Spr. 6. Oryhinal. Rukopys.
- Spysky sotrudnykov y vospytannykh detskykh domov, ynternatov Odesskoho okruha. 1923 hod. DAOO (Derzhavnyi Arkhiv Odeskoï Oblasti). F. 134. Op. 1. Spr. 912. Oryhinal. Rukopys.
- 90 rokiv Biliaivskomu raionu/upor. Semenov O. F., Buziian A. M., Rezyk V. F., Stepanenko O. F., Chorna L. M. Odesa: Astroprynt, 2013. 444 s.

Kateryna Dmytrenko,
History teacher of the second category
of the Mayakivskyi Lyceum
of the Mayakivskyi Village Council of Odesa District
of Odesa Region

THEME DEVELOPMENT

«ORGANIZATION OF EDUCATIONAL AND CULTURAL LIFE IN MAYAKY IN THE 1920S»

FOR 10TH GRADE PUPILS

Abstract. The thematic development is addressed to pedagogical workers, history teachers who implement the Concept of the New Ukrainian School and acquaint students with the history of their native land of the Mayakivska territorial community.

Key words: history of education in the village of Mayaky, fight against homelessness, local history.

Дата надходження до редакції 25.02.2025

© Дмитренко К.А., 2025

УДК 376.36 : 37.091.3

Колісниченко Жанна Вікторівна,
логопед Комунального некомерційного підприємства
«Міський спеціалізований будинок дитини №1»
Одеської міської ради
м. Одеса, Україна

КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ ЗІ СТЕРТОЮ ДИЗАРТРИЄЮ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У роботі розглядаються сучасні підходи, методи та прийоми, спрямовані на корекційну роботу з дітьми зі стертою дизартрією збагачення словникового запасу, формування граматично правильного мовлення. Особлива увага приділяється індивідуалізації навчання, розробці спеціальних вправ для дітей зі стертою дизартрією та комплексному підходу, який поєднує мовленнєву терапію, розвиток моторики, дихальні вправи. Матеріали будуть корисні вчителям-логопедам, вихователям, які працюють в закладі загальної освіти та спеціальної освіти з дітьми, що мають порушення мовлення.

Ключові слова: корекційна робота, стерта дизартрія, мовленнєва терапія, індивідуалізація навчання, збагачення словникового запасу, граматично правильне мовлення, розвиток моторики, дихальні вправи, діти з порушеннями мовлення

Стерта дизартрія є однією з найпоширеніших форм мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку, яка характеризується порушенням артикуляційної моторики без виражених ознак загального недорозвитку мовлення чи когнітивних функцій. Це порушення може значно впливати на розвиток мовлення дитини, що в свою чергу позначається на її соціалізації та взаємодії з оточенням. Важливість своєчасної корекції стертої дизартрії полягає в тому, що виявлені та виправлені на ранніх етапах мовленнєві дефекти значно зменшують ризик розвитку більш серйозних порушень у майбутньому.

У роботі з дітьми зі стертою дизартрією необхідний індивідуальний підхід, враховуючи особливості кожної дитини, її рівень мовленнєвого розвитку, фізіологічні фактори та соціальне середовище. Корекційна робота в даному випадку має бути спрямована на активізацію артикуляційної моторики, нормалізацію тону м'язів, що відповідають за вимову звуків, а також на розвиток навичок правильного дихання, голосоутворення і мовленнєвої ритмічності.

Метою цієї методичної розробки є пропозиція ефективних методів і вправ для корекції стертої дизартрії, які можуть бути використані логопедами в роботі з дітьми. Важливою складовою роботи є інтеграція спеціальних корекційних занять у повсякденну діяльність дитини, що дозволяє досягати